

ROJA NU

ORGANA KOMELA KARKERÊN KURDISTAN LI SWÊD

HEJMAR 16
HIZİRAN 1980

ÖZGÜRLÜK SAVASÇILARINA

Yoldaşlar !

Halkımız zor günler yaşıyor. Sömürgeciler, halkımızı topluca imha etme planları yapıyorlar. Kürdistan'da ve Türkiye'de zindanlar, ilerici, yurtsever, demokrat insanlardan dolup taşı. Halkımıza karşı girişilen saldırılar görülmemiş boyutlara ulaştı. Terör, baskı, işkence, zulüm artık Kürdistan'ın günlük yaşantısı haline gelmiş durumda. Bu durum karşısında sosyalistlerin görevi ağırdır. Sömürgecilerin planlarını boşa çıkaracağız. Kitleleri mücadele alanına çekmek zaferimizin garantisidir.

Halkımızın yurtsever, demokratik ve sosyalist güçlerinin oluşturduğu Ulusal Demokratik Güç Birliğini büyük bir başarı olarak kabul ediyor ve takdir ediyoruz. Bundan sonra ki görevimiz, UDG'yi yaşatmak ve daha ilerici boyutlara vardırmasıdır. Bunun için elimizden gelen her çabayı harcayacağız.

Ülkemizin en ücra köşelerine kadar uzanıp, halkımızı özgür bir KÜRDİSTAN için sömürgecilerle karşı örgütlemeliyiz. Bulduğumuz yörelerde ki çelişkileri iyice tahlil edip, halk kitlelerine doğru yolu göstermek her sosyalistin görevidir. Halkın üzerinde ki sömürü ve baskıyı, halka somut bir şekilde anlatmak ve göstermekle yükümlü yüz. Demokratik kitle örgütlerinde, sendikalarda, köy kooperatiflerinde vb. aktif olarak çalışarak, kitlelerin inancını ve sempatisini kazanmamız şarttır.

Ne acıdır ki, ülkemizde halkın bilinç seviyesi oldukça düşüktür: kitleleri bilinçlendirmek özgürlük mücadelemizin garantisidir. Bu yüzden kitleleri bilinçlendirme, baskıya sömürüye karşı organize etme çabalarımızı daha da yoğunlaştırmalıyız. Burjuvazi devrimci gençliği terör ve işkencelerle susturmak, onlarla halk arasındaki bağları kopararak kitleleri yalnızlığa itmek istiyor. Hareketimizde, gençliğin önemi yatsınamaz.

Çifte baskı altında yaşayan kadınlarımızı kesinlikle ihmal etmemeliyiz. Kadınlarımızın, kadınlarında kurtuluşuna yol açacak olan özgürlük mücadelemizde yer almaları şarttır. Kadınlarımızı mücadelemize katılmadan başarıya ulaşmamız mümkün değil.

Devamı 7.s.

HALKIMIZ SÖMÜRGEÇİLERDEN HESAP SORACAKTIR !

DÖRT GÜN AÇ BIRAKILDIKTAN SONRA KENDİSİNE AĞIR İŞKENCELER YAPILAN GENEL-İŞ ŞUBE SEKRETERİ NAZİF KALELİ KALDIRILDIĞI HASTAHANEDE ZİNCİRLERLE BAĞLI ŞEKİLDE YATARKEN.

Mart ayının sonunda DISK'e bağlı Genel-İş şube sekreteri Nazif Kaleli ve çok sayıda arkadaş, sömürgecilerin polisi tarafından tutuklandı ve kendilerine dört gün aç bırakıldıktan sonra ağır işkenceler yapıldı. Komma halinde hastahaneye kaldırılan Nazif Kaleli ölümden zor kurtarıldı. Yapılan doktor muayenesi neticesinde, Nazif Kale-

li'ye yapılan işkenceler rapor halinde doktorlar tarafından sap tanmıştır. Bu işkenceleri anlatan Nazif Kaleli'nin kendi eliyle yazdığı yazıyı İskandinavya dillerine tercüme ettik ve tüm İskandinavya kamuoyuna duyurduk. Aynı yazıyı, gazetemizde halkımıza da duyuruyoruz :

Devamı 2.s.

SÖMÜRGEÇİ DEVLET AĞRI'DA TERÖR ESTİRİYOR

İşçi sınıfı ve kürt halkı daha bilinçli ve daha yığınsal olarak sömürü ve baskıya karşı durdukça, sömürgeci burjuvazi baskı ve şiddet yöntemlerini giderek hızlandırıyor. Faşizm, hükümet kuvvetleri ve faşist çetelerin ortak terörüyle alabildiğine tırmanıyor.

Ağrı, bugün faşist terörün bütün gücüyle estiği illerden biridir. Hedef bilinçli seçilmiştir. Çünkü, bütün baskı ve engellemelere rağmen Ağrı halkı, sömürgecilerin, vurguncuların

karşısına sosyalist Belediye Başkanı Orhan Alpaslan'ı çıkararak cevap vermiştir.

Orhan Alpaslan, alışlagelen sömürücülerin ortağı başkanların aksine, stokçu ve talancılara karşı dişe diş bir mücadele verdi. İş sadece bu kadarla değil, O. Alpaslan, Ağrı'da sömürüye karşı yürüttüğü mücadeleyi halkın ulusal demokratik mücadelesiyle bağlayan bir sosyalist olarak dikkatleri üzerinde topluyordu.

Devamı s.7

DIYARBAKIR GENEL-İŞ ŞUBE SEKRETERİ NAZIF KALELİ

KENDİSİNE YAPILAN İŞKENCELERİ ANLATIYOR

28 Mart 1980 cuma günü bir grup subay ve sivil giyinmiş polis sendikaya geldiler. Beni alıp Yenişehir İnzibat Karakoluna götürdüler.

Sendikaya beni almaya gelenler arasında Yenişehir İnzibat Karakol Komutanı Hava Yüzbaşı İsmail Kaptan, aynı karakolda görevli Hava Başçavuş Kemal Öktem ve Hava Ast.sb. Savaş İsmail Kökçür olduklarını aynı İnzibat Karakolunda öğrendim. Sendikaya geldiklerinde sivil giyinmişlerdi. Diğerlerini tanıyamadım.

28-29-30 Mart günleri Yenişehir İnz.Karakolunda tutuldum. Bu süre içinde karakolun karargah kısmında yazıcı odasında sıkı bir denetim altında tutuldum. Bu süre içinde yemek vermediler. Yatacak yer yoktu. Sandalye üzerinde oturuyordum.

Yine bu süre içinde hiçbir sorgulama yapılmadı, fiili işkence görmedim. Bu süre içinde, sözünü ettiğim 3 subayın seslerini dikkatle dinliyor her birinin sesini iyice tanımak için özen gösteriyordum(muhtemel bir işkenceye seslerinden tanımak için).

30 Mart pazar gecesi, nöbetçi küçük el radyosuyla saat 21.00 haberlerini dinliyordu. Kulak kabarttım. Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığının, üstteğmenin öldürülmesine ilişkin açıklaması okunuyordu. "Olayla ilgili 24 kişi ve olaya katkısı olan üst düzeydeki kişiler göz altına alınmıştır...." diyordu. O ana kadar benden hiçbir şey sorulmamış, tek kelime sorgulamam yapılmamıştı. Öylece bekletiliyordum. Bu açıklamayı duyunca kesinlikle işkenceye götürüleceğimi anladım.

Nitekim 31 Mart pazartesi sabah 11.00 sıralarında dışarı çıkarıldım. Gözlerim açıldı. Kapının önünde bir sarı P.T.T pikabı duruyordu. Beni oraya doğru götürdüler. O arada etrafa göz attım, karargahın kapısında sivil kıyafetle Yüzbaşı İsmet Kaptan duruyordu. Götürüldüğüm arabanın yaklaşık 20 metre arkasında askeri bir araç duruyordu ve Ast.sb. İsmail Kökçür içindeydi (subayları isim ve soyisimleriyle karakolda kaldığım sürede iyice tanıdım; gerçi bunların isimlerini öncede duymuştum). Sarı pikaba bindirilip bindirilmez gözlerimi kapadılar (o arada Kenan Kızıl'ında araçta olduğunu öğrendim).

Bir süre gittikten sonra bizi indirip biraz yürüttükten sonra birkaç adamlık çakıllı bir yeri geçtik, iki-üç basamaklı bir merdiveni geçip biraz daha yürütüldükten sonra ite kalka bir hücreye soktular. O sırada hücre nöbetçilerine talimat verirken ast.sb. İsmail Kökçürü senden tanıdım.

Ve böylece 31 Mart pazartesi günü getirilmiş olduğumuz bilme diğimiz yerde ki hücrelere ko-

nulduk. Bir süre sonra nöbetçiler, nöbet devrederken her bir hücrede ki kişinin adını soruyorlardı, o ara Halit Balın arkadaşımızda orada olduğunu öğrendim.

4. gün oluyordu göz altına alınman. Henüz fiili işkence görmemiştim, ama dehşetli bir açlık duyuyordum ve fevkalade uykusuzdum. Konulduğum hücre adeta dikine bırakılmış bir tabut gibiydi. Oturup-kalkamıyor; sağa-sola dönemiyordum. Ayağımla ölçtüm eni ve uzunluğu aynı idi, birbuçuk ayak geliyordu.

Gözlerim ve ellerim bağlı olarak o günü ve geceyi hücrede geçirdim. Ekmek, yemek gibi şeyler aklımdan geçmiyor, kendimi, arkadan gelecek şeyler için sürekli hazırlıyor, muhtemel her şeyi ayrıntılarıyla zihnimde planlıyordum. Nöbetçiler bir yudum su vermiyor, tuvaletede kendileri istedikleri zaman çıkarıyorlardı. Dışardan acayip uğultulu sesler geliyordu. Bunların, psikolojik baskı ve sınırlı savaşıma yönelik olduğunu fark ediyordum.

1 Nisan salı günü sabahı Kenan Kızıl'ı işkenceye aldılar. Yaklaşık 2 saat sürekli işkence yaptılar, bütün dikkatimi toplayarak Kenan'ın seslerine kulak kabartıyordum. Bu süre içinde Kenan sürekli dehşetli bir acıyla bağırıyordu. Bir süre sonra bağırma sesi düştü. Kenan işkence görürken fevkalade etkilendim. İşkenceyi ne zaman durduracaklarını beklemek, beni oldukça etkiliyordu. En zor olanı da bir başkasının işkence altında ki çarpınışlarını yaşamak oluyordu. Nihayet Kenan'ı işkenceden çıkardılar. İnleme sesleri duyuluyordu.

Tahminen yarım saat sonra, hücrenin önünde "esasa dönelim" diye bir ses işittim. Ve hücremin kapısını açtılar. İki tane güçlü kuvvetli adam beni bir odaya götürdüler. Ve sadece şunu söylediler. Sizinle oturmuş tavla oynuyorduk, emir geldi, sen hep yek attın-biz düşes... Ve hemen mideme, kafama, göğsüme çeşitli darbeler inmeye başladı. Bir kaç dakika karşı koymaya çalıştım, kendilerine sözlü mukabelelerde bulundum, oysa ki çoktan yere düşürmüşlerdi. Bir kişi göğsüme oturdu. Ayrıca ayaklarımın üzerine bir ağırlık bindi; kollarımı kaba sesli birisi kavradı, çarpınarak karşı koymaya çalıştım, kıpırdamıyordum. İki ayağımla birbirine birleştirerek bağladılar; sonra ayağa kaldırıp, kollarımı yana açarak, çarpmıha geldiler. Kafama birşey sürüp, copla kafama birkaç kez vurdu. Sersemlemiş gibi oldum, arkasına çarpmıha gerili vaziyette büyük bir gürültü çıkararak beni ittiler; sanki makara gibi birşey beni tavana doğru çekiyordu. Ve bir yerde durdu. Boşlukta sallanıyordum. Gürültüyle bir şeyin üstüne çıktılar. Ayak

larımı kablo sardılar, sonra el parmaklarıma kablo geçirdiler. Ve elektrik işkencesini başlattılar. Hiç birşey sormuyorlardı. Arada bir çok kısa aralıklar ve rerek sürekli ceryan verdiler. İstemiyerek bağırırken kendileri sadece küfür ediyorlardı. Bu ne kadar sürdü bilemiyorum. Yalnız çok uzun bir zaman gibi geldi bana. Sonra kabloları çözüp yere indirdiler. Çarpmıha gerili vaziyette falakaya yatırdılar. A yaklarıma bir şey sürdüler, civık bir şeydi. Falakada bir hayli ayaklarıma vurduktan sonra falakadan ve çarpmıhtan çözdüler. Ellerim önden bağlı vaziyette a dam bindirip yürüttüler. Sırtımdaki adamla bir-iki adım attıktan sonra yere kapaklanıyordum. Coplayarak kaldırıp devam ettiriyorlardı. Bu düşe-kalka yürüyüş 4-5 kez oldu. 10-12 adamlık toplam yüklü yürüyüş yaptırdılar. Sonra çıplak ayakla götürüp bir su birikintisinin içine koydular. Düşüyordum; suyun içinde ayakta durmanın istiyorlardı. Bu mümkün olmazınca iki nöbetçi asker çağırıldılar, ellerimi çözdüler, gelen askerler koltuklarıma girerek suda beklettiler.

Sonra sorguya aldılar. Bir grup kişiydiler. Sana "yapılan işkenceyi gördün, daha bu en basiti, sadece bir ısınma antrenmanı yaptın, daha çok çeşidi var bunların" deyip bazı sorular sormaya başladılar (bunlar işkenceyi yapan kişiler değildi seslerinden anlıyordum). Bir yandan günlerin uykusuzluğu, açlığı, su suzluğu ve işkence. Direncimi yükseltmek, sorgulama oyunlarına karşı kendimi uyanık tutmak için ayrı bir çaba gösterirken, diğer yandan son derece teknik ve uzmanca sorular karşısında bir şeyler söylemeye çalışıyordum. Bu beni adeta bunaltıyordu. Yalnız bu ilk sorgulama safhasını uzatmadılar; küfürler savurarak yanlarındakilere "devam" dediler. Ve hemen aynı işkenceci kişiler, yanlarına bir yenisinice katarak beni alıp bir başka odaya götürdüler. Aynı şekilde yere yatırılıp ayaklarıma kalin halatla bağladılar. Sonra tavana doğru yükseldim. Başaşağı asılmış durumdaydım. copla, kum torbalarıyla vuruyorlardı. Bu uzun sürdü. Sonra öylesine asılı bırakıldılar. Bir süre bu durumda kaldıktan sonra soğuk rüzgar gibi bir şey çarpıp-çarpıp geçmeye başladı. Buda uzun sürdü. Sonra askıdan indirdiler. Ayaklarıma çözdüler. Ellerim bağlı vaziyette bir odaya betonun üzerine atıldılar ve gittiler. Birkaç dakika öylesine kaldıktan sonra yanımda bekleyen nöbetçiye saati sordum. Saat 20.30 du. Aynı gün saat 11.00 sıralarında işkenceye alınmışım.

2 Nisan çarşamba günü, sabah işe sorguyla başladılar, değişik

Devamı s.7

SOVYET ERMENİSTAN'INDA KÜRTLER

Bu yazı, Amerika'da yaşamakta olan Melik Xaçoyan tarafından Ermenistan'da yayınlanmakta olan "Sovyet Ermenistanı" dergisine gönderilen bir mektuba

cevap olarak bu derginin Haziran 1979 sayısında yayınlanmıştı. Yazıyı ermeniceden türkçeye çevirdik okuyuculara sunuyoruz.

ROJA NU

S.S.E.C. BAŞKANI BABKEN SARKİSOF (SOLDA) VE BAŞKAN YARDIMCISI, KÜRTÇE "RİYA TEZE" GAZETESİ REDAKSİYON ŞEFİ MİROË AZAD (SAĞDA).

Gönül isterdi ki Ermenistan'da yaşayan halkların yaşamı hakkında dergimizde yer bulunsun. Şahsım olarak kürtlerin yaşantısını merak ediyorum.

MELİK XAÇOYAN

Ermenistan'daki kürtlerin yaratma çalışma ve sahip oldukları her şeyi geliştirme hakları vardır. Eskiden kürtler daha çok hayvancılıkla uğraşıyorlardı. Fakat şimdi tarımın her dalında aktif olarak çalışıyorlar.

Bilimsel araştırma kurumlarında çalışan çok sayıda kürt vardır.

Kürt köylerinde kürt çocukları kendi ana dillerinde eğitiliyorlar. Bu imkan 1929 da verilmmişti. İlk latin alfabesi Er

menistan'da çıktı. Savaşın sonuna (2. Dünya Savaşı ç.n) kürtler Kiril alfabesini (Rus) kullanmaya başladılar.

1930'dan beri kürtçe kitaplar, kürtçe ders kitapları Erivanda basılmaktadır. Politik kitaplar, Rus klasikleri, Ermeni klasikleri kürtçeye çevrilmiştir.

1930'dan beri kürtçe gazete "Riya Teze" haftada iki defa olmak üzere yayınlanmaktadır. Riya Teze vasıtasıyla halkın kültürü geliştirilmeye çalışılıyor. Halkın cumhuriyetin siyasi ve toplumsal haberleri, Riya Teze vasıtasıyla iletiliyor.

Ermenistan Yazarlar Birliği, Şiir ve halk hikayeleriyle uğraşan Kürt yazarları örgütü ile

SANAT AKADEMİSİ ASPIRANTI NÛRÊ CAWARÎ (SOLDA) VE TIP BİLİMLERİ ASPIRANTI FERİDE CAWARÎ

birlikte çalışıyorlar.

Cumhuriyetin Bilimler Akademisinde büyük ölçüde çalışmalar yapılmaktadır. Şark dilleri Enstitüsünde de bir Kürt dili bölümü vardır. Kürt bilim adamları ve aspirantları, kürt dili, edebiyatı, tarihi ve ulusal sorununu ile ilgili geniş araştırmalar yapıyorlar. Onların sayesinde yakında kürtlerin yeni ve yakın tarihi iki cilt olarak yayınlanacaktır.

SOVYETLER BİRLİĞİ KAHRAMANI SEMAND SİAMEND

Erivan radyosundan 20 yıldan fazla bir zamandır kürtçe dinlenebiliyor.

Alagöz'de bir Kürt tiyatro grubu vardır. Bu grup, komşu bölgelerde sık sık oyunlar sergilemektedir.

ERİVAN PANDOMİMİNİN KURUCUSU VE SANATSAL LİDERİ ARSEN POLADOV (OTURAN)

Çeşitli bayramlarda, kürt halk türküsü ve dans grupları gösterilere katıldılar.

Sovyet makamları, vatanın diğer küçük ve büyük uluslarına tanıdığı hakların aynısını kürtlere de tanımıştır.

RUBEN KARAGÖZYAN

UÇAK MÜHENDİSİ AHMET KURBAÇYAN (ORTADA)

Li van salêd pêşin li Iraqê çend xebatêd baş li ser lî-têratûra kurdî çap kirine. Mesele, diwana Nalî, diwana Êbê-kes, diwana Melêyê Cizîrî, diwana Firtew-beg Hekarî, Nûbar-a Ahmedê Xanî. Herdu diwanêd pêşin bi zaravê soranî çap bûne zanyarê kurd yê navdar û jî-êk-Mehemed mel Kêrîm ew diwan hazir kirine û bi lêgerîneke heş çap kirine. Lê diwana Melêyê Cizîrî, diwana Firtew-beg Hekarî û Nûbar-a Ahmedê Xanî bi zaravê kurmançîne. Zanyarê kurd Sadiq Bahadîn Ame-dî Navîsar ew her sê kitêb çap kirine. Lazîme bêtîm, ku çap kirina wan diwana nîşan dikin, ku zanyarêd kurd yê welatê xwe da bi xîret îş û karê baş û bi nîrx dikin, qedir û qî-metê nivîsarêd sayrêd xwe digirin, li nivîsarêd wan dige-rîn, destê dikin, li ser dixebitin, lêgerîna zanyarî li ser dikin û çap dikin. Çapkirina diwanêd sayrêd kurd yêd kila-skî gelek muhîme bona lêgerîna tarîxa pêşveçûna litêratû-ra kurdî. Sebeb vê yekê ew çikarin bêtîm gelî heval û ho-garî. Sebeb jî wera sehet û qewat be, hûn berxudar bin, we bi gêrê lîgêrîn û çapkirinê dilê me gelekî şad kirîye û kefa me xweş kirîye.

Min dixwest li wê nivîsara xwe da derheqa wan diwanêda yeko-yeko bi hûr gelî binivîsîye, lê her çend nivîsara min gele cî bigirta û dûr û dirêj bê gotin, min biryar kir, ku vîra her derheqa çapkirina Nûbar-a Ahmedê Xanîda ji xwen-devanêd me delalra binivîsîm.

Navê "Nûbar-a" Ahmedê Xanî zûya li tarîxa litêratûra kurînda aşkerayê, gelek zanyar (Ziya-ed-dîn Xalidî, Aladîn Sîcadîn, Celadêd Bedîrxan, Cûvî Muqrîyanî û yêd din), der-heqa wê da nivîsîne. Heta nîha çar nivîsarêd Ahmedê Xanî e-yanînin, navê wan evî: 1-Mem û Zîn, 2-Nûbar, 3-Eqêda îma-nê, 4-Sêrêd fillosofî. Ji wan hersê nivîsaran her nivîsara "Eqêda îmanê" çap ne bûye. Mem û Zîna Ahmedê Xanî li derva gelek çaran hatîye çapkirinê. Li Sovêtîstanêda sala 1962 M.B.Rûcênko têksta nivîsara "Mem û Zîn" a Ahmedê Xanî bi tercîma rûsî bi serkerîya min çap kir. Di wê çapkirinêda pêşgotina min derheqa afirandina Ahmedê Xanî çap bûye, di wê pêşgotinêda min çend gelî li ser Nûbar-a Ahmedê Xanî ji nivîsîne. Çend şêrêd Ahmedê Xanî yêd fillosofîyê bi tercîma M.B.Rûcênko rûsî li kovara kitêbxana bi navê Saltîkov-Şêd-rîn li Leningradêda sala 1965 hatîne çapkirinê.

Lazîme bêtîm, ku yêd li ser "Nûbarê" xebir dane, yan jî tiştek nivîsîne, wana qet baş ew nexwendîne, lê ne nihêrî-ne, vencesandîne û ne jendîne, wan her bi tenê pêşgotina wê anîne ber çavê xwendevanê xwe, ku nîşan bikin Ahmedê Xanî çî têda nivîsîye.

Sala 1979-da li Bexlade Sadiq Bahadîn Amedî "Nûbar-a" Ahmedê Xanî bi herfêd erebî, rengê nivîsara niha çap kirî-ye. Navê wê denîye "Nûbihara seydayê mezîn Ahmedê Xanî". Ewî pênc variantêd (şaxêd) nûbarê hevberî hev kirine. Ew variant evî: 1-Nûbar-a Ebdulselam, 2-Nûbar-a destnivîsar, 3-Nûbar-a çapkirî, 4-Nûbar-a Nîsîf kurê Ebdule, 5-Nûbar-a Lê-kok (ya sala 1943 li Bêrlîne çapkirî). Sadiq Bahadîn nûba-ra Ebdul-Selam kirîye biingê herber kirina variantêd nûbarê din. Li kitêba xwe da li pêşîyê ewî fotokopîya du variantêd nûbarê çap kirine, yek ji kitêba Lêkok wergirtîye, ya din

jî destnivîsara Ebdulselam Nacî Wergirtîye. Fotokopîya her variantekî jî sê-çar belga zêdetir nînin (3-12). Li dî wan ewî bîr û bawera xwe derheqa nivîsarêd Ahmedê Xanîda nivî-sîye, li ser navê "Nûbar-a seydayê mezîn Ahmedê Xanî" da ewî bi layê û minasîb pesnê Ahmedê Xanî û "Mem û Zîna" wî daye (17-20), paşê li ser navê "çawa û kengê min dest bi tiwe-jendîna nûbarê kirîye" da ew gîllî dike: kîjan varîtar li kîdêrê ewî dest xistîye û paşê bi tomerî nivîsîye, Nûbar ne bi tenê nivîsarêke sazmana ferhengêye, ne bi tenê nivî-sara zînanzanîyê, ew nivîstêke perwendekirinîyê, têda şî-ret, bîr û bawera perwendekirina Sincî (oxlaq) û Olî (dîn û diyanet) hatîne gotinê: Ev gîlyêd Sediq Behadîn rastîn, lê bona îsbatkirina wan ewî her bi tenê ev rêzêd jêrin ji pêşgotina Nûbarê anîne ber çavan :

Ji paş hemd û selewetan
Ev çend kelme ji loxetan
Vêk êxîstîn Ahmedê Xanî,
Navê nûbar ji bo başûkêh danî,
Ne ji bo sahib revocan,
Belku ji bo biçûkêk kurmançan
Wekî ji quranê kiles bin,
Lazîme li sewade çav nas bin,
Da bi van resbelekên

Li van tebtêd mêlekên,
Derê zehmê vebîtin.

Her çî bixînet, zehmet nebitin.
Lazîme têtîm, ku berê jî zanyar û kurmanç, yêd derheşê Ahmedê Xanî'd dinivîsîn, wana ji ev rêzêd jêrin ji nûbarê ber digirin, li nivîsara xwe da nîşan dikirin, mesele, ew rêz li nivîsara O.L.Vil'vêskîda ya bi navê "Zarîbêjînya kurdêkaya pêşet XX v. (binêre Fransîyê Yazîkî, 1945) û li pêşgotina mînda ya li k-têba M.B.Rûcênko sala 1962 çap bûye" hatîne nîşankirinê. Lê lazîme bêtîm, ku xen jî çapîl rîna van têtên qet kesekî tiştêkî çêde li nûbarê ne gotîye û nenivîsîye, ji wê çêde lazîme diwan bêtîm, ku şêra jorê nivîsarêdî tîman ne hatîye çapkirinê, bi hevberkirina veri-anta em pê zîhesîn, ku li çu rêzêd "her çî bixînet, zehmet nebitin" ev rêzêd jêrin hatîne berastê :

Omîde ji tîfalan,
Kome emel betalan,
Di wextê dûr dîrsan,
Bikin enam û ehsan,
Bed a 'mê bîr bînin,
Fêrhe ji merê bixûnîn (13).

Li van rêzan û rêzêd jorê çapkirî ye ber çavan, ku nerem û nebesta Ahmedê Xanî ew bûye, ku "biçukêk kurmançan hîlî xwendîye bin, ku ew bi zîmanê dayka xwe bixûnîn, "Wekî ji quranê xilas bin, lazîme li sewade çav nas bin", "Bed a 'ne bîr bînin, fêrhe ji merê bixûnîn". Li paş çapkirina hev-berkirina pênc variantêd nûbarê û li paş nivîsandinê per-vêjan li binîya variantêd bîngêda, ku Sadiq Bahadîn têda li vîsîye li kî-jean variantêda çî rêz heye, yan tune, yan jî bi çûreyî hatîye nivîsandinê, em bi serfînyaz çikarin baş nû-

bara Ahmedê Xanî bixûnîn, veresîna û diha bi safî û zelal wê fêhbikîn, fikira xwe zanyarî derheqa wêda bêtîm û bi-nivîsîn.

Wexta min Nûbar-a Ahmedê Xanî îcar xwend, guh da ser terci-ma xebere erebî kurdî, ez hatme ser wê fikîre, ku terciimêd wî gelek bi hevadarî, ku merems Ahmedê Xanî ew bûye, ku bicukêd kurd bi pratîkî hîlî xebirdana zîmanê erebî bin, ku sebeb wê yekê ewî terciima xebere erebî bi qeydê keş û qe-fîya şêran (helbestan) şîro kirîye. Xên ji wê yekê min dî-bîda fikir û bîr û bawera xwe li ser hînbûn û hînkirin û xwendîne bi dî rêz nivîsîne, mesele :

Heta tu dewr û dîrsan nekî tekrâr û mesruf
Di dinyayê tu nabî ne meşûr û ne me'ruf (31).
Perde ku rabîtin (1) ji ber êrêz dîlîstana xweş
Dil ji xemarî ku bête (2) der, bilbil şulîstana xweş (34).
A'rîfê ku bi qencî me'ruf bit (3),
Dê helim û sabîr û me'wqûf bit (39).

Xasma te me'budek hebî, lazîme divê lê bibî lez,
Her çî û lîmê bi cehîl kir mubedîl,

Sîfrê xwe wî kir bi zêr mukellî (47).
Ê ku te kir, daym kirîye ji bo xwe mîrekeb,

Evel tu be bîkey, paşê bikere (3) merceb (49)
Şêx û sofî keremet û hem xwendîn û esel,

Xelwet hucret terîqa te şerîet bê xelal (53)
Ger tu divêtîn (4) tu bibî mîr û ser î muc'tber

Kerêz û xulafî meşûl, ger te bîkin kar û ker (60).
Her çî ji dinya berdaştê damîn bû,

Bê şubhet di niv a'mê efratê geşen bû (67).
Ger te divêtîn ku beraber nebitin kes ji tera,

E'lîm bixûn hem emel tu bîke sine't ji xwera (70)
Dewlete, ger wî bi esil zanyê (74).

Di fêsla nûbiharêda di gel dilber bîtin geştê
Ji ew xweştir nabî, li min ew hal qewî xweş tê (79)
Mulem bila dil wekî ber bitîin,

Divêtîn ku şegîrî dilber bitîin (84).

Di van rêzêd jorê nivîsandinêda piyêd şîrt û nesîhetîya hîm-bûn û hînkirinê hatîne gotinê, di wanda gîlyê talîm, ter-betkirina biçukêk kurmançan, revş û reftara wan li dîrs-xanêda û li dîrsxanê der hatîne nivîsandinê. Bi gîlkî Nû-bar-a Ahmedê Xanî nek bi tenê ferhenga hînbûn û hînkirina zîmanê erebîyê, ew wusan jî şîretname û nesîhetname û me-toda xwendîneyê, Ahmedê Xanî nûbar nivîsîye "Ne jîbo sahib rewecan, belku jîbo biçukêk kurmançan", heta ew "Derw û der-san nekîn tekrâr û me'suf, "di dinêda nabin ne meşûr, ne mesruf". Ewî nivîsîye: "Ger te divêtîn ku beraber kes bi te ra,ulam bixûn hem emeli ku bîke sine't ji xwera". Hemû şêrêd durêzî, yêd li jore min hîlqandîne ji nûbarê te vî pêşgotin wê ya Ahmedê Xanî nivîsandinê, nîşan dikin, ku li tarîxa dersdayîna zîmanê kurdî berê pêşin Ahmedê Xanî dest pêkirîye, li Bazîdêda bi xwe ders daye, nûbar nivîsî-ye

SIN'ET Û ÇAND

PAYEBİLINDIYA TOREVAŊIYA KURDI CIGERXWÎN

Min tora zimanê erebî ya dewlemend, teylî tercumê baş xwendîye û gelek ji Tora farisî û turkî jî, bihiştiye. Lê weke Tora kurdî bilind nedîye. Ji lewra dixwazim di vir de çend gewherên giranbiha, ji xwendevanên xwe re bibêjim :

Ca, berî ko em bikevin nav Dabaşê, gere em bidin xuyakirin ko Tora kurdî ya herî kevnare, ew tora gelê kurdî ye, ko di stran, berdan, berdestarî, bergovendî, berpaley û bêlotan de hatine gotin, te xuyekirin.

Stran du perçe ne :

- 1- Heyran û Lawik û Lavêjin
- 2- Avêtineser - şerîn.

Heyran ewe, ko lawil li ser keçikan dibêjin. Lawil ewe, ko keçik li ser lawikan dibêjin. Şer ewin ko li ser kuştî û miriyan tene gotin. Lê pirê şeran, li ser Beg û Axan dihatin gotin. Ji ber ko her tiştên baş gereke ji mirovên mezin re bûna.

Ji "Bavê Fexrîya" ko keçika Bişerî li ser Rizo ye Hacimihemêde Bolindî, dibêjî :

Kuro bavê Fexrîya heyra !

Ji inê, heta inê

Mizgîna nexerê ji mire hatî ko bavê Fexrîya

Îro se ro birindare di nivîne.

Ezê rabim daw û deşingê xwe hildim, herim hadada

Xopan mala Herakêlê hekîm

Ezê bêjim: Erakêlo di bextê tew xwedê de

Sîng û berê mi keçikê, bike

Melhema devê wê birînê !

Keçika Bişerî di vir de gelek bilind gotiye ko dibêjî: Sîng û berê mi keçikê

Bike melhema devê wê birînê.

Ji xwe eger birîna mirov ya tope bî, ko sîng û berê keçika melhema wê bin, wê di rojekê de ji nav nivînan derkeyî û birin xweş bibî.

Aferîn keçika Bişerî ! ko te sîng û berên xwe ji birîna lawikê xwe re kirine melhema devê birîna wî.

Ji strana "Eşşana mîrze begê" :

Sîng û berên Eşşana mîrze begê

Mîna zîvê sewadê

Bi zêr kildane

Zîv bi kîl kildidin û gelek ciwan û giranbî ha derdikevî. Lê xortê Serhedî Sîng û berên yara xwe bi zêr kildane. Ji ber ko Sînga sipî xêzên zer dinav de bin xweşiktire.

Gelekan eniya bideq gotine, lê ji cînarê me yê ereb sitandine û hin keçên kurdan jî deq li xwe kirine, lê ji ereba wergirtine. Lê lawikê Serhedî sîng û berê dosta xwe bi zêr kildane, ko bêtir ciwan û xweşik û şerîn derkevin Ji "Xerabo" :

Keçika Sûrgiçî dibêjî :

Ez û xerabê malê, li hafa mala

Qaskê li hev rûniştin

Ji kul û kederên dinya

Meyê gilî kirin, gazin bi şûn ve hiştin.

Hêstirê çavê mi rebenê

Kevir û kuçikên binê newala tev dimiştin

Teyr û tilurên serê çiya, bi ser nikilên

xwe de dipûniştin,

Masiyê binê Behra, ji derdê min û xerabê

mi biriştin.

Mirêyê heftê sale, qerqelê xwe li serê

xwe gerandin

Li ser tirbê xwe rûniştin, xerabo !

Ev daxwazên payebilind hêj kesî di tora bilind jî negotine. Ev qas Teşbîh û Istî-are kes nedî çawa ve keçika nexwendî, anîne bira xwe.

Ne hêstir kevira dibêr xwe dibêr, ne çûk û çiyîk li ser kesî dipûjinin, ne jî masî dinav avê de dişewitin û ne jî miriyan cebana ji gor nistana radibin... Lê xuyaye ko derdê wê gelek

bî wê dijwar tê dîtin, ji wê weye ko bi her kesî wîlo dijware. Wey reben keçika Sûrgiçî ! ge lo kesî bi vî rengî pesnê agirê evîne daye? lê min ne dîtiye. Biravo keçika Sûrgiçî ! dibêjî : me gilî kirin, gazin bi şûn ve hiştin.

Giliyê bextê xweyên reş gilyê gundî, dê û bavên xwe giliyê jinbî û pîrên ber tenûran, kirîne. Lê gazin ji hev nekirine, bi şunde hiştine Heta çarekê di û gazina ji hev bi in. Ji ber ko gelekî çax û demên wan teng bûn. Nikaribûn bêtir ji vî qasî bi hev re rûnin. Kî zanî wê çî bihata serê wan ? kî zanî wê çend mîr ji herdu malbata bihata kuştin ?

Ciwanika Sûrgiçî, pêde diçî û dibêjî :

Lolo Xerabo, malxerabo !

Mi bihiştî te yek xwestî

Ezê bême daweta xerabê malê

Bi taqîkî sipî, dilkî şikestî

Heke ji mi çetir bî

Sed pîroz bi li wî canî.

Lê heke ji mi xerabtir bî

Ez tu nifirê xerab li te nakim ;

Berê goştê laşê te bihelî

Bimênî komek hestî

Serapîra tu kor bibî bi kevir

Ber vî destî xerabo !

Xuyaye ko agir daye nava wê ko van nifir û gazinên mezin dikî. Yanî keçik di dilê xwe de tiştêkî xerab jêre nabêjî û tu nifira lê nakî. Lê eger te nifir lê bikra te çî bigota diyamîrê ? Nifira lê nakî, lê dibêjî :

Goştê laşê te bihelî, bimênî komek hestî.

Yanî jana zirav bi te kevir. Ma ji vî nifirê mezintir çiya ? Diya apê xwe ! sera pîra tu kor bibî bikevir ber vî destî. Ji bo ko ew jî avsur kên xwe di çavên wî re derxî. Lê tiştê mezin eve ko hêjî tiştêkî xerab jêre nabêjî.

Dota Xerabo, pêde diçî û dibêjî :

Lolo xerabo !

Malxerabo bere li mi bî, li vî dilî.

Na wele, bere li mala bavê te bî, li

imam û keyayê

Gundê we bî, li pîra diya te bî, li tebî

li wî aqilî.

Çawa te dev ji mi kihêla serê tewla

berda

Li bergîleke pişt kûrmî, qoşfilitî pey

etara dihesilî.

Kul û kederê xerabê mala mi giranin

Minane behra Wanê, şaxê xwe berdane ser

qulpa kemberê

Ser vî dilî, xerabo !

Lê ez nizanin ka Behra Wanê, pêlên xwe tavê jî ser hin girav ya na ? Lê di van pesnên mayin de gelek bilind çûye : Bere li mibî, li vî dilî, yanî ez şaş çûne ko min ji te hezkiriye dilê xwe daye destê yekî weke te bêbext.

Lê diya li xwe vedigerî û dibêjî: na wele, ez ne şaşim lê bere li te bî, li malbata we bî li keye û îmamê gundê te bî, li wî aqilî.

Çawa te dev ji min kihêla serê tewla berda li bergîleke pişt kûrmî, qoşfilitî, li pey etara dihesilî. De binerîn bê çawa pesnê xwe daye û çawa êrişî dijmina xwe kiriye? Xwe kiriye ki hêleke serê tewla. Mehînen kihêl hemî giranbî ha û bî rûmetin. Lê çima gotiye: kihêla serê tewla ?

Ew kihêla ko li serê tewla girêdidin, gelek navdar û bi denge. Weke "seglawî" û hin dijî, ko naxwazin wan nêzikî hespen kihêlên mayin bî kin, ko ava qoka wê girik nebî û rûsipê bimênî "Tewle" benekî dirêje, li niyê hewşê bi du sin ga ve girê didin. Hesp û mehînen mîvana pêve girê didin. Evjî malmezî wîlo dikin. Ji ber ko çarna sîh, çil û bêtir ji li mala wan peya dibûn.

Lê ji dijmina xwe re dibêjî: "Bergîl-Bangîr" Ew hesp û mehînen ko koka wan wînda dibî, dixin bin bara û kes li wan siwar nabî. "Qoşfilitî",

LİTERATÜRA KURDİ

Dûmahîka r.4-5

ye, ku biçûkêt kurmancan erebî hîn bin, li Nûbarêda qeyde, qanûn û prînsîpêd hînbûn u xwendîne û bînga mêtoda pêşketî û dêmokratî li zemanê u bi praktîkî qedandîye.

Giliyê jorîn gotî nîşan dikin çiqas muhîm û ferzeçapkirina nîvisarêdê klasiked me.Bi saye se re xebata Sadiq Bahadin ya bî heja û qîmet min karibû van melûmetiyêd teze ji xwendevanêd me ra binivisim.

TOREVAÎYA KURDİ

Dûmahîka r.6

ew bergîla ko qoşa wê difilitî, gelek bê pergal û bêrûmete."Pişt kurmî", ewe ko ji bara piştê wê kul dibî, bera çolê didin û naçare kurm dikevin piştê wê. Li pey etara, ew bergilên wilo, pîrên wa etar bare xwe li wan dîkin. Ev reng bergîlê hê bêtir bê rûmet û kêr û pisikin. Ev çi Şêxê-nado ye bavo ?

Ev reng Tore di kurdî de nayê jimartin. Lê niha emê li vir rawestin.

AĞRI'DA TERÖR

Baştarafı 1.s.

Ulusal demokratik hareketin bu hamlesinden sonradır ki, Ağrı'da faşist baskılar hükümet kuvvetlerinin açık terörüyle alabildiğine arttırılmış, cinayetler ve provakasyonlar, işkenceler görülmemiş düzeye ulaştırılmıştır. Şiddet mekanizması, ağa, faşist beslemeler, bizzat vali, emniyet ve ordu yetkilileri tarafından hızlandırılmış. Çok sayıda devrimci katledildi, işkencelerden geçirildi, O.Alpaslan eşine ender rastlan bir yön - temle görevinden alındı, tutuklandı ve çok sefer kurşun yağmuruna tutuldu.

Ama Ağrı devrimcileri, başta O.Alpaslan olmak üzere, bütün şiddet yöntemlerine rağmen güzel günler için direniyor.Zafer halkımızdır. Sömürgeciler, bir avuç işbirlikçileriyle halkımızın yumruğu altında mutlak birgün ezilecektir.

ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARI

Baştarafı 1.s.

Sömürgecilerin gittikçe azgınlaşması, mücadeleimizin ileri boyutlara vardığının bir ifade sidir. Bu yüzdendirki sömürgeciler, halkımızın büyük bir başarısı olan UDG karşısında telaşa düşmüşler, ne halt işleyeceklerini bilemiyorlar.

Fakat, sömürgecilerin çabası boşunadır. Çok sayıda sömürgeciler, hakların özgürlük mücadelesi sonunda tarihin çöplüğüne atıldı.

Bunun için UDG'yi yaşatacağız !

Amaç, Kürdistan'ın emperyalizme, sömürgecilige,faşizme ve feodalizme karşı tüm güçlerinin birleştiği bir cephe olmalıdır. -YAŞASIN UDG !

-YAŞASIN ÖZGÜRLÜK MÜCADELEMİZ !

ÇAĞRI

DÜNYADAKİ TÜM DEMOKRATİK VE İLERİ ÖRGÜTLERE, TÜM ÖZGÜRLÜK SEVEN KİŞİ VE KURULUŞLARA, TÜM İNSANLIK DOSTU VE İNSAN HAKLARINI SAVUNAN KURULUŞLARA ;

Değerli arkadaşlar,

İran rejimi bir kere daha Kürdistan'daki insanlara karşı yıp ratma savaşını başlattı.

Sanandaj, Sakız ve Baneh şehirleri İran İslam Cumhuriyeti'nin ordusu Phantom-savaş uçakları, helikopter, top-tank gibi modern silahlarla ağır saldırılara hedef olmaktadır. İran'da hüküm süren rejim bu yok etme savaşıyla Kürdistan'daki demokratik hareketi ve İran'daki ilericilerin kazanımlarını yok etmeyi amaçlıyor. Bugüne kadar binlerce insan, kadın ve erkek, yaşlı ve çocuk, Kürdistan'ın sa vunmasız şehir ve köylerinde öldürüldü ve Sanandaj ve Baneh şehirlerinde konut ve barınaklar.

Avrupa'da bağışları aşağıdaki kontoya yatırın.
"Hilfe für die Kurdische Rote Sonne" Mainzer Volksbank e.G.
Konto Nr. 163 890 023
Bankleitzahl (551 900 00) D-6500 MAINZ - W.GERMANY

NAZİF KALELİ

Baştarafı 2.s.

çok yönlü sorularla sürekli sınıştırıyorlardı. Sorgu esnasında uğultular, acayip sesler geliyordu. Bunun sinir harbi, psikoloji savaş olduğuru kısa zamanda anladım. Sorgu uzadıkça acayip sesler ve uğultulara yoğunlaşıyordu. Bir süre sonra fey kalade rahatsızlanmaya başladım. Sorgu ve dışardan gelen sesler, beni bunaltıyordu. Direnmemi ve irademi ayakta tutmak için kendi-kendime karşı verdiğim savaş beni giderek zorluyordu.

Bir süre sonra sorgulamacı - lardan biri, "bu çok takibat geçirmiş biridir bu yıllarla konuşmaz, devam etsinler" dedi ve işkence başladı.

Bu kez değişik yerlerimden elektrik işkencesi yaptılar. 10-15 dakikalık bir aradan sonra kum torbalarıyla vurmaya başladılar. Hemen arkasından tekrar elektrik başladı. Bu kez her iki kulağımın ve çenemin altına kablo tutarak ceryan vermeye başladılar (aynı işkenceyi sonradan ağzıma ayrıca yuvarlak plastik bir tıkaç takayarak, sorgulama sırasında tekrarlıyorlardı) Kısa bir süre ara verip, tekrar tavana astılar. Bu asısta, üze-

yerle bir edildi. Bunun ötesinde de Kürdistan ekonomik abluka altına alınmıştır; ne yiyecek ne yakacak ne de ilaç Kürdistan'a ulaştırılmıyor.

Biz, bir daha protesto sesinizi Tahran'daki Rejime karşı yükseltmenizi ve dünya kamuoyuna - Devlet Başkanının emriyle hareket eden - İran ordusuna karşı, çağrıda bulunmanızı ve tek suçu İran'da Demokrasiyi ve Ulusal hakları savunan, bir hal-kin varlığının yok edilmesine mü- sade etmenizi, rica ediyoruz.

-Kürdistan'daki insanlardan maddi ve manevi yardımlarınızı esirgemeyin !

-Bir halkın özgürlüğünün dünyanın gözü önünde kana gömülmesine izin vermeyin !

En iyi selamlarımla.

Abdurrahman KASIMLO
İKDP G.Sekreteri 25/04/1980

rini tümden soyup çıplak - çıplak etmişlerdi. Asıl vaziyette boşlukta süratle sağa ve sola gidip geliyordum. Her iki yanımda kum torbaları vardı. onlara çarpıyordum. Aynı gün bu ve benzeri işkence türleri ve sorgulama sürdürülerek tamamlandı.

Bir askere bunulduğum yeri sordum. "Kolordu beyaz büyük binanın arkası, su kulesi yakınında" diye tarif etti.

O geceden sonra günleri karıştırdım. İşkenceler ve sorgulamalar aynı şekilde devam etti durdu. Yalnız bu süreçte zaman-zaman kendimi kaybediyor, zaman-zaman da bayılıyordum. Bir defasında ayıldığımda tansiyonumu ölçüyorlardı. Bunlar ne kadar yapılmış bilemiyorum. İşkence ne de kaldığım müddetçe, sürekli işkence ve sorgulama yapıldı.

İşkenceden çıktığımin farkına 5 Nisan cumatesi günü istihkam tutukevinde vardım. 4 Nisan cuma günü akşama doğru, (yeni kararlık basarken işkenceden koma halinde çıkarılıp, istihkam

- NAZİF KALELİ -

(Nazif Kaleli bu mektubunu bitirememiş).

90 SALÎYA NIŞTIMANPERWER Û ŞOREŞGERÊ MEZIN HO ŞÎ MÎN

19-ê gulanê roja sersala bûyîna serokê şoreşa Vietnam, Ho Şî Mîn e.

Ho Şî Mîn ji malbendekê gun di û mirovekî welatparêz, entel lektuel û şoreşgerê mezine. Ewî jiyana xwe ji bo tekoşina karker û gundiyan, ji bo gelê welate xwe ji bo ideolojiya kom munist û rizgariya netewî û ser bestiya welatê xwe pêşkêşkir.

Ho Şî Mîn li navçe (bölge) Nîghe Tinh hatiye dinê. Li ve navçe, ji berêde serhildan û te koşineke mezin pêkdihat diji ko lonyalizmê û feodalizmê. Ho Şî Mîn hê di xortaniya xwe de dest bi xwendinê kir, ser peşveçuyîn pîndam û dijiwariyên tevgêra aza diya gelê xwe.

Sala 1911-a Ho Şî Mîn ji we latê xwe derket çû Fransa û ge lek welatên mayîn li Ewropa, Asya, Afrika û Amerika. Di vê gera xwe ya dirêj de, bi çîna karkeran û gelên bindest re, kîjanên ku welatê wan hatibû kolonki rin, dayîn û standin dikir. Ji ber ku ji tekoşina wan, zanyariyê û tecrubê bigre. Di eynî wex te de, ser doktrin û ramanên şoreşgerî ji tîkolan (araştirma) çedikir.

Şoreşa cotmehê sala 1917 rêberiya mezin nişani Ho Şî Mîn kir. Ji vê bûyera mezin Ho Şî Mîn rîya xwe çetir û zelaltir dit. Xwendina wî ya di rîya Marxîzm û Leninîzme de fesal û fir send da wî ku, ew jî mifta (anahtar) tevgêra rizgariya netewî û civakî bibine.

Sala 1918 ewî li Fransa, di nabeira welatparêzên Vietnam yekitiyek pêk danî. Sala 1918 Ho Şî Mîn bû endamê Sosyalist Partî a Fransa û zîrek di tevgêra karkerên Fransa de xebitî. Sala 1919 Ho Çî Mîn daxwaz û pêşniyariyên gelê Vietnam, da Konferansa Versailles, ji bo ku Fransa mafên azadî û serbestiya Vietnam binase.

Kanûn 1920-an bû noqteke grîng di xebata şoreşgera Ho Şî Mîn de. Di tekoşina xwe de gawek din pêşde avit, angî ji welat parîziyê derbasî komunîstîyê bû. Di kongra 18-a sosyalist Partîya Fransa de Ho Çî Mîn deng da ku partîya sosyalist bibe endamê Komunîst Internasyonalê û Komunîst Partîya Fransa bê sazîkirinê.

Berî ku Ho Şî Mîn ji Fransa here Yekitiya Soyeytan 1923, ew jî tevî xebata pêk anîne yekitiya gelên bindest (yên ku welatên wan hatine kolonîkirin) bû, û di derxistina rojnama Parîyan de ew jî bejdarbû sala 1921 li Fransa.

Dema ku Ho Şî Mîn çû Moskova direk (raste rast) di xebata Komîntarê de payedarbû û di pre sidium (servêrî) ya navnetevatî

ya gundîtiyê de cîh girt. Sala 1924 di kongra Komîntera 3. (şîyemîn) de bejdarbû û di seksiyon (bejgisim) a ji bo başûrroj-hilata Asya de berpirsiyari hil da ser xwe. İcar wezîfa wî ya serî ew bû ku ji bo pêkanîna tevgêrên şoreşger û komunîst li wan welatên başûrroj-hilata Asya.

Sala 1925 Ho Şî Mîn dest bi organîzekirina tevgêra cîvaniya şoreşger kir. Armanca vê destpêkê ew bû ku, rêxistineke (organîzasyon) komunîst bê avakirin. Ho Şî Mîn rojnemek derxist ji bo cîvaniya welatê xwe û ji bo wan kesên şoreşger li Fransa kacadibistanek yê ku dixwatin vegerne welatê xwe Vietnamê û di tekoşinê de cîh bigrin.

2-ê Sebata sala 1930 li Kowlon (Honkonga İroyîn), ji bo pêkanîna yekitiyekî di nav hemû hêz û grûpên komunîst de konfe ransek çê bû. Di wan deh (10) salên 1930-î de hemû xebat û karê Ho Çî Mîn li derveyî welat, di nav xebatên komunîst internasyonalê de derbas bû. Di ewynî wextê de ji bûyerên welatê xwe peşveçuyîna tevgêra şoreşgerî nezik teqîp dikir, ji serokatîya partîyê re raman û direktîfên xwe dişande Vietnam.

Piştî xebata 30 salî li derveyî welat, Ho Şî Mîn careke din vedigerê Vietnam 1944. Di ple nûma servêriya partîyê a 8. de rêça partîyê, ji bo şerê dijî kolonyalistên fransîz û ayitiya leşkerên Japon ji Vietnamê, diyar dike. Partî, yekitiya niştîman-Viet Minh sazîke û hêzên çektar yê nu ji bo şerê mezin û fireh amade dike.

1 Tebax 1945 kongra gel pêk hat di ve kongrê de Ho Şî Mîn ji bo Serokatîya hukumeta kovara Vietnam Gelerî hate helbijartin, û ji bo serhildaneke gis tî li hemû welat bang li gelê Vietnam kir.

2 İlon sala 1945 Ho Şî Mîn deklarasiyona serxwebûnê ji netewê Vietnam re û ji hemu çihanêre xwend. Bi vê deklarasiyonê Kovara Vietnam Demokratik - Dewleta karker û gun diyan ya herepêşir li başûrroj-hilata Asya hate avakirin.

Berxwedana netewî dijî kolonyalistên Fransîz piştî serketina dîrokî Dien Bien Phu sala 1954-an, bi serfiraziye dawî ani. 1 Tîrmeh 1954 peymana Cenevre hate imzekirin. Bakura Vietnam ji hêzên kolonyalist hatibû paqîşkirin, lê emperyalizma Amerika, başura Vietnam vegerande dewleteke nekolonyalist.

Qonaxa şerê rizgariya netewî a duemîn, li Vietnam başûr Serok Ho Şî Mîn û centralkomîta Partîyê di van her du armançên stratejîk de tê gihand wekî: şoreşa sosyalist li bakura Vietnam û şoreşa gel ya netewî û demokratik li Vietnam Başûr.

İlon 1960 Komunîst Partîya Vietnam kongra xwe ya sîyemîn çêkir. Di vê kongrê de ew her du armançên stratejîk bi rewşeke vekirî diyarbû û Ho Şî Mîn bi hilbijartinê hate serokatîya komîta merkezi. Ew deh salên 60 î bûne salên peşveçuyîna bo zêdebûn û mezinbûna tevgêra karkerên sosyalist li Vietnam Bakur û bo fire bûna şerê rizgariya netewî li Vietnam Başûr.

Ho Şî Mîn 3 İlonê 1969 î di 79 saliya xwe de mîr. Ewî xwe pê ra negêhand wekî serfiraziya qonaxa duemîn a dîrokî dijî emperyalizma Amerika bi çaven xwe bibine.

Nîsan 1975 Saigon hate azadkirin û yekbûyîna welat pêk hat Daxwazi ya Ho Şî Mîn ya mezin ew bû ku, hate cîh: Vietnamêke Serbixwe azad û sosyalist.

ULF JOHANSSON